

складськими потужностями. Разом із тим 67% міжнародних експертів відзначили, що з 2005 року покращилася якість надання приватних логістичних послуг, а 50% експертів вважає, що експедитори в Україні надають свої послуги на високому рівні, що засвідчує певний позитивний поступ і наближення до європейських стандартів обслуговування.

Усунення бар'єрів на шляху експортно-імпортних потоків дає швидкий приріст показників торговельної та логістичної діяльності і, зрештою, міжнародної конкурентоспроможності. Але для цього необхідно:

- інвестувати у транспорту інфраструктуру під парасолькою комплексної мультимодальної транспортної політики для забезпечення найбільш ефективного використання інвестицій;
- заохочувати інвестиції в об'єкти логістики у ключових географічних регіонах з метою уможливлення заощадження витрат та сприяння експорту і транзиту;
- спростити режим перетину кордону та процедур митного оформлення;
- посилити боротьбу з неофіційними платежами у процесі перетину кордону.

Висновок

Таким чином, можна констатувати, що Україна повільно, але послідовно реформує свою митну систему у відповідності

до стандартів ЄС. Проводиться цілеспрямована робота щодо 1) активізації взаємодії митної служби із суб'єктами господарювання; 2) налагодженню ефективної взаємодії з митними службами суміжних країн та країн ЄС; 3) впровадження електронного декларування; 4) розбудови митної логістики.

Література

1. Волик О.Ф., Кащеєва О.В. Інформаційний обмін Державної митної служби України з митними органами іноземних держав // Вісник Академії митної служби України. – 2009. – №2. – С. 119–123.
2. Гуляйкін О. Поглиблення взаємодії держав – учасниць СНД в сфері митної статистики [Текст] / О. Гуляйкін // Митниця. – 2009. – №3 (52). – С. 4–5.
3. Пунь С. Основні напрями та сфери міжнародного співробітництва держав із протидії транснаціональній організованій злочинності [Текст] / С. Пунь // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №5. – С. 29–32.
4. Гончарова Ю. Двосторонні угоди – правова основа для міжнародного митного співробітництва [Текст] / Ю. Гончарова // Митниця. – 2009. – №1 (50). – С. 6–7.
5. Смирнов І.Г. Митна логістика як чинник економічної безпеки України в кризових умовах [Текст] / І. Смирнов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. – №1. – С. 21–35.
6. Україна: дослідження щодо сприяння торгівлі та транзиту (доповідь Світового банку). – К.: 2010. – С. 120

А.А. МАЙБА,
аспірант, Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

Фіскальний простір: економічна сутність та структура

У статті обґрунтовано сутність та розглянуто механізм фінансово-податкового регулювання та його наслідки для економіки в цілому. Окреслено взаємозв'язки поняття «податково-бюджетне регулювання» з поняттями «бюджетно-податкові важелі» та «фіскальний простір». Досліджено органічну будову та напрями використання фіскального простору. Запропоновано власне визначення поняття «фіскальний простір».

Ключові слова: податково-бюджетне регулювання, фіскальний простір, податкова політика, бюджетна політика, фіскальна політика, фінансова стабілізація, економічне зростання, ефективність, доходи, видатки, трансферти.

В статье обоснована сущность и рассмотрен механизм финансово-налогового регулирования и его последствия для экономики в целом. Очерчены взаимосвязи понятия «налогово-бюджетное регулирование» с понятиями «бюджетно-налоговые рычаги» и «фискальное пространство». Исследованы органическое строение и направления использования фискального про-

странства. Предложено собственное определение понятия «фискальное пространство».

Ключевые слова: налогово-бюджетное регулирование, фискальное пространство, налоговая политика, бюджетная политика, фискальная политика, финансовая стабилизация, экономический рост, эффективность, доходы, расходы, трансферты.

In the article the essence and examined the mechanism of financial and fiscal management and its implications for the economy as a whole. Outlines the relationship of «fiscal management» with the concepts of «fiscal levers» and «fiscal space». Studied the organic composition and uses of fiscal space. Proposed own definition of «fiscal space».

Keywords: fiscal adjustment, fiscal space, tax policy, fiscal policy, fiscal policy, financial stabilization, economic growth, efficiency, revenue, expenses, transfers.

Постановка проблеми. Останні економічні та фіскальні тенденції в Україні разом із фінансовими викликами висуну-

ли на передній план проблему фіскального напруження. Нинішнє фіскальне напруження ускладнює проблеми, з якими стикається уряд на шляху економічного розвитку країни. Реалізація урядової програми реформ, запровадження другого рівня пенсійної системи, зменшення податків на фонд заробітної плати, модернізація установ державного сектора і поліпшення інвестиційного клімату потребує фінансування. Крім того, уряду потрібні значні продуктивні інвестиції в інфраструктуру та людський капітал для досягнення рівня розвитку, який відповідає його прагненням щодо вступу в ЄС. Та оскільки податковий тягар і без того вже достатньо важкий, фінансування реформ за рахунок його подальшого збільшення буде не найкращим вирішенням питання.

Таким чином, уряду слід створити достатній фіскальний простір для своєї програми реформ і продуктивних інвестицій, яка б здійснювалася на основі послідовної макроекономічної політики.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню фіскального простору в своїх працях приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, серед яких Т.І. Єфименко, С.Л. Лондар, В.Л. Плєскач, Т.Г. Затонацька, Л.Г. Олейнікова, С.І. Сороко, J.D. Ostry, A.R. Ghosh, J.I. Kim, M.S. Qureshi та інші.

Однак до сьогодні економічна наука не володіє цілісною логічною системою для теоретичного обґрунтування поняття «фіскальний простір». Тому потребує більш детального вивчення, що актуалізує дослідження в даному напрямку.

Метою статті є огляд міжнародного досвіду щодо формування фіскального простору, опис основних джерел формування фіскального простору в Україні, обґрунтування основних підходів та напрямів забезпечення сталого та розширення фіскального простору за рахунок модернізації податково-бюджетної політики та її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Вирішальним елементом стратегії розвитку національної економіки, загальним орієнтиром економічної політики є досягнення сталого економічного зростання, яке забезпечило б не лише компенсацію втрат національного багатства за роки глибокої трансформаційної кризи, але й створення сучасної конкурентоспроможної соціально-орієнтованої ринкової економіки. Досягнення вищезазначеного є неможливим без визначення механізму державного регулювання економічного зростання, як сукупності форм, які мають стимуляційний характер.

Однією із найефективніших форм державного регулювання економічного зростання є фінансово-податкове регулювання. Організаційна його архітекtonіка відображає побудову найбільш оптимальних співвідношень між елементами бюджетної системи, зокрема часток бюджетних видатків та доходів, дефіцитність або профіцитність бюджету, обсягу та структури державного боргу тощо.

Фінансово-податкове регулювання динаміки економічного зростання визначається як система заходів регуляторного, нормативного, законодавчого і соціального характеру, яка може адаптуватися до зміни економічної та со-

ціальної ситуації в країні, постійно вдосконалюватися й контролювати досягнення основних цілей державного регулювання економіки.

У процесі практичного застосування цієї форми регулювання економіки, потрібно враховувати двоякість його впливу на розвиток економічної системи: з одного боку, фінансово-податкове регулювання є одним із найважливіших інструментів впливу на економічне зростання, а з іншого – є об'єктом, на який спрямовується регулююча функція держави. Цей двосторонній підхід характеризує необхідність зміни набору інструментів впливу держави за умови зміни поточних, короткотермінових цілей стабілізаційного періоду розвитку економіки країни.

Розглядаючи заходи фінансово-податкового регулювання доцільно виділити наступні [2]:

- справедливий перерозподіл доходів суспільства для забезпечення ефективного захисту найвразливіших верств населення, за одночасного стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності;

- досягнення бюджетної збалансованості, або мінімізація впливу бюджетної розбалансованості на економічний розвиток країни;

- мінімізація поточних цілей державного регулювання економіки;

- прозорість та зрозумілість бюджетного процесу і результатів фінансово-податкового регулювання.

Щодо механізму стимулювання фінансово-податкового впливу держави на динаміку економічного зростання передбачено застосування таких заходів:

- збільшення частки державних видатків на розвиток соціальної сфери, інвестиційно-інноваційної діяльності та фінансування розвитку пріоритетних галузей економіки;

- зменшення податкового навантаження на діяльність економічних агентів;

- розвиток системи трансферних платежів.

Кожний з названих напрямів може бути окремим інструментом фінансово-податкової форми регулювання економіки, проте їхнє комбінування ефективніше впливає на динаміку економічного зростання (рис. 1).

Бюджетно-податкове регулювання економіки держава здійснює шляхом використання правових, адміністративних та економічних методів.

Правові методи передбачають прийняття нормативно-правових актів, а також вироблення механізму їх реалізації та контролю. Застосування цих методів передбачає встановлення загальних, обов'язкових для виконання правил поведінки усіх економічних суб'єктів. До методів цієї групи належать закони, законодавчі та нормативні акти, що захищають права власності, визначають форми підприємництва, умови функціонування підприємств та їхні взаємовідносини. Вони мають створювати єдині для всіх економічних агентів умови правової поведінки щодо нарахування та сплати податків або надання обґрунтованих податкових пільг з метою стимулю-

Рисунок 1. Механізм фінансово-податкового регулювання та його наслідки для економіки [1]

вання розвитку окремої галузі, сфери діяльності, розвитку окремого регіону, територіальної одиниці.

Адміністративні методи базуються на принципах державного контролю за дотриманням принципів податкової поведінки. Вони охоплюють санкції за порушення податкового законодавства та нецільове використання бюджетних коштів.

Застосування економічних методів передбачає опосередковане втручання з боку суб'єктів регулювання через створення певного економічного середовища. Використання економічних методів регулювання та податкових стимулів, таких як пільги, відтермінування платежів, податкові кредити створюють можливість для зниження податкового тиску та зміцнення фінансів одиниць господарювання.

Водночас основними важелями впливу держави на розв'язання тих чи інших соціально-економічних питань є бюджетно-податкові та відповідно до потреб урахування існуючих реалій, знову постало питання ефективності бюджетно-податкових важелів щодо формування умов максимізації позитивних і мінімізації негативних явищ у соціально-економічному розвитку.

Різні аспекти використання бюджетно-податкових важелів для розбудови суспільного життя завжди були предметом досліджень наукової спільноти. Незважаючи на взаємопов'язаність бюджетно-податкових важелів, з'являється все глибше усвідомлення того, що вони характеризуються відносною самостійністю і специфікою щодо сфер їх використання. Тому намагаючись проводити послідовну фіскальну політику важливо її зміцнювати обґрунтуванням відмінностей і практичною реалізацією взаємозв'язку бюджетно-податкових важелів щодо економічних і позаекономічних сфер суспільного життя, що також становить важливе джерело їх ефективної

реалізації. При всій важливості перерахованих джерел підвищення ефективності бюджетно-податкових важелів державного регулювання вони не здатні дати очікуваного ефекту через відсутність адекватного теоретичного обґрунтування вихідних понять та термінів, а також, зважаючи на їх багаточисельність, відповідної систематизації.

Такий висновок пояснюється тим, що сьогодні в науковій літературі поширена існуюча неоднозначність підходів до переліку бюджетно-податкових важелів, що використовуються у вітчизняній практиці. Узагальнюючи результати теоретичних напрацювань у сфері дослідження бюджетно-податкових важелів, на нашу думку, їх доцільно класифікувати так (див. табл.).

Як свідчать наведені дані таблиці, фінансова практика має великий арсенал бюджетно-податкових важелів, більшість яких використовується в Україні. І разом із тим їх регуляторний вплив залишається недостатньо реалізованим, у тому числі й для усунення негативних наслідків фінансової кризи. Тобто завдання полягає не у розширенні переліку бюджетно-податкових важелів, а саме у підвищенні їх результативності. Про це може свідчити, зокрема, факт невикористання важелів інвестиційного спрямування, що закладають основи економічного розвитку й зростання.

На всіх етапах розвитку економічної системи їх потенціал посідав визначальне місце не лише як інструмент регулювання, а одночасно й джерело економічного зростання, зважаючи на взаємозалежність і взаємообумовленість таких напрямів використання даних інструментів.

Для більш активного використання фінансових ресурсів у економічному процесі важливо виділити низку функцій фінансово-податкового регулювання (рис. 2).

Бюджетно–податкові важелі та їх використання в Україні [1]

Важелі	Види	Підвиди	Застосування в Україні (+), відсутність (-)
Бюджетні важелі	Бюджетні видатки	Бюджетний кредит	+/-
		Бюджетні інвестиції	+
		Субсидії, субвенції, дотації	+
		Структура видатків (питома вага видатків на економічний розвиток, спеціальні програми тощо)	+
	Бюджетний дефіцит	Розмір дефіциту	+
		Спосіб фінансування дефіциту	+
Податкові важелі	Податкові ставки	Податкове навантаження	+
	Податкові пільги	Інвестиційний податковий кредит	-
		Інвестиційна податкова знижка	-
		Зниження ставок оподаткування	+
		Зменшення величини об'єкта оподаткування	+
		Податкові канікули	-
		Звільнення від оподаткування окремих операцій	+
		Звільнення від оподаткування окремих платників податків	+
	Альтернативні режими оподаткування	Спрощена система оподаткування	+
		Спеціальні (вільні) економічні зони	+
	Зміна строків сплати податків	Відстрочення платежу	+
		Розстрочення платежу	+
	Податкові санкції	Штрафи	+
		Пеня	+
		Відміна пільгового режиму оподаткування	+

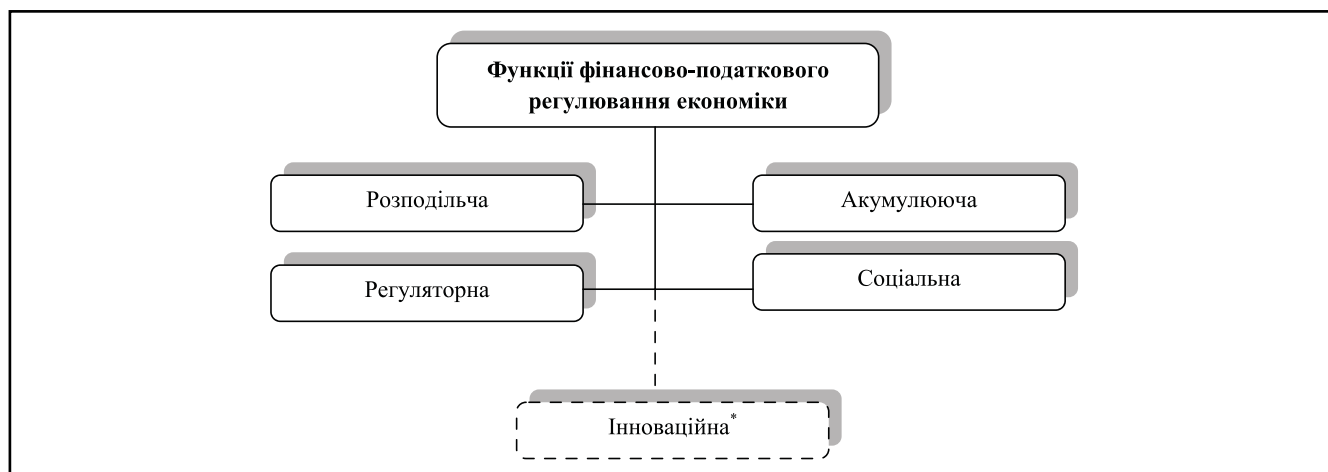

Рисунок 2. Функції фінансово–податкового регулювання**

* Дану функцію повинна виконувати держава.

** Складено автором.

Розглянемо зображені вище функції детальніше.

Розподільча функція передбачає вплив на розподіл обмежених фінансових ресурсів з метою вирішення стратегічних і тактичних цілей державного регулювання економіки.

Акумуляційна – полягає в можливості концентрації необхідних фінансових ресурсів «у руках» держави і спрямуванні їх на вирішення пріоритетних соціально–економічних проблем.

Регуляторна – дає змогу застосовувати фінансово–податкове регулювання як чинник стимулювання розвитку економіки країни.

Соціальна – дає змогу вирішити блок соціальних проблем суспільства шляхом перерозподілу фінансових потоків між окремими категоріями населення та за допомогою системи трансфертних платежів.

Найбільш вагомою є регуляторна функція, яка дає змогу, шляхом визначення специфічної комбінації інструментів фінансово–податкового регулювання економіки (як елемента механізму державного регулювання) та залежно від моделі соціально–економічного розвитку, впливати на темпи економічного зростання.

Тож, можна дійти висновку, що основні функції податків, як інструменту фінансово–податкового регулювання економіки, повинно мати не короткотерміновий, а стратегічний характер. У короткотерміновому періоді держава може відмовитися від фінансування окремих не обґрунтованих витрат і шляхом стимулювання розвитку елементів господарської системи країни, забезпечити розширення бази оподаткування.

Розглядаючи відповідні функції можемо стверджувати, що доцільно було б ввести ще так звану інноваційну функцію, яка давала б змогу інвестувати певні фінансові ресурси в пріоритетні галузі, в соціально-економічний розвиток держави, створюючи фінансальний простір в економіці держави. Тобто значна частка видаткової частини бюджету має бути спрямована на інноваційно-інвестиційну діяльність, на статті, що спричиняють розширення обсягу сукупного виробництва.

«Фінансальний простір» є терміном, який останнім часом стало актуально застосовувати у сфері державних фінансів. Але чіткого тлумачення на сьогодні так і не знайдено. Концепція застосування фінансального простору виникла тоді, коли влада почала стверджувати, що фінансові обмеження мають бути «розслаблені» для покриття додаткових запозичень, для фінансування інфраструктурних проектів. Логіка полягала в тому, що ці проекти створюють виробничі активи, які «платять» за себе в довгостроковій перспективі, тим самим створюючи фінансовий простір, який їм потрібний для досягнення певних стратегічних цілей.

Вивчаючи різноманітну літературу, ми ознайомилися з кількома визначеннями фінансального простору, а саме:

– фінансальний простір – це вивільнені з бюджету уряду фінансові ресурси, що дозволяють йому досягти бажаної мети без збитку для стійкості його фінансового положення або стабільності економіки. Ідея полягає в тому, що у фінансовому просторі повинні існувати або бути створені додаткові ресурси, які мають бути доступні для доцільних державних витрат (Хеллер) [7];

– фінансальний простір – це різниця між поточним рівнем державного боргу і рівнем боргу, який є стійким і «керованим» (Пітерс) [8];

– фінансальний простір – це обсяг бюджетних коштів, сформований узгодженими заходами податкової і бюджетної політики, який може використовуватися урядом для цілей економічного зростання і структурної перебудови через виконання важливих для національної економіки інвестиційних проектів [10].

Узагальнюючи погляди вчених щодо трактування економічної сутності дефініції «фінансальний простір», будемо вважати, що фінансальний простір – вивільнена шляхом зменшення видатків або збільшення надходжень частина державних фінансів, якою уряд може скористатися для інноваційно-реформаційної діяльності.

Для створення фінансального простору існує декілька вимірів (джерел). Фінансальний простір можна забезпечити шляхом здійснення податкової політики у напрямку розширення податкової бази, поліпшення дисципліни виконання податкового законодавства та використання інших політичних важелів для збільшення обсягу податкових надходжень. Фінансальний простір можна створити шляхом перерозподілу державних видатків (тобто за рахунок спрямування коштів на більш нагальні потреби) та припинення (чи скорочення) неефективних витрат. Такий простір можна отримати шля-

хом запозичення коштів (державного боргу) або просто завдяки ефективнішому використанню донорської підтримки. Фінансальний простір також можуть створювати надходження від приватизації, оскільки вони є одним із джерел надходження фінансів (рис. 3).

Розглянемо детальніше, за рахунок чого можна скоротити видатки державного бюджету:

1. Оптимізація фінансування апарату центральної влади (видатки на утримання апарату центральної влади в 2010 році зросли на 20% в порівнянні з 2009 роком):

– скорочення чисельності працівників центрального апарату в середньому на 30%;

– зменшення розміру з/п в середньому до 5–8 тис. грн. на місяць;

– зменшення використання матеріальних та фінансових ресурсів, а саме: витрат на використання мобільних телефонів (зменшити ліміт витрат на службові переговори у посадових осіб, за якими закріплені мобільні телефони); використання службового автотранспорту; витрат на службові відрядження;

– зменшення головних розпорядників коштів Державного бюджету України.

2. Оптимізація пенсійного забезпечення [4]:

– обмежити пенсійні виплати працюючим пенсіонерам;

– зменшити у мінімальному розмірі ставки нарахування для усіх пенсіонерів;

– відстрочити виплати спеціальних пенсій до настання передбаченого законом пенсійного віку;

– заморозити виплати спеціальних і пільгових пенсій, які перераховуються з бюджету (загальний розмір та надбавки);

– скасувати підвищення пенсії за вислугу років за наявності стажу роботи не менше 20–25 років для жінок та чоловіків;

– почати конвергенцію рівнів спеціальних та пільгових пенсій до формули розрахунку звичайних пенсій (так, наприклад, зменшити вір-пенсії до 5–7 тис. грн./міс., тобто це пенсії народних депутатів та їх помічників, пенсії військово-службовців, так звані «чорнобильські» пенсії тощо);

– поступово підвищити період усереднення зарплат, які дають право на пенсію для деяких категорій пільговиків, що отримують спеціальні пенсії;

– подовжити страховий стаж, необхідний для отримання мінімальної пенсії з 20–25 до 30–35 років для нових пенсіонерів;

– запровадити стабільну процедуру індексації інфляції.

3. Оптимізація пенсійного забезпечення [4]:

– обмежити пенсійні виплати працюючим пенсіонерам;

– зменшити у мінімальному розмірі ставки нарахування для усіх пенсіонерів;

– відстрочити виплати спеціальних пенсій до настання передбаченого законом пенсійного віку;

– заморозити виплати спеціальних і пільгових пенсій, які перераховуються з бюджету (загальний розмір та надбавки);

– скасувати підвищення пенсії за вислугу років за наявності стажу роботи не менше 20–25 років для жінок та чоловіків;

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

– почати конвергенцію рівнів спеціальних та пільгових пенсій до формули розрахунку звичайних пенсій (так, наприклад, зменшити вір-пенсії до 5–7 тис. грн./міс., тобто це пенсії народних депутатів та їх помічників, пенсії військово-службовців, так звані «чорнобильські» пенсії тощо);

– поступово підвищити період усереднення зарплат, які дають право на пенсію для деяких категорій пільговиків, що отримують спеціальні пенсії;

– подовжити страховий стаж, необхідний для отримання мінімальної пенсії з 20–25 до 30–35 років для нових пенсіонерів;

– запровадити стабільну процедуру індексації інфляції.

4. Пільгове оподаткування [12]:

– скасувати податкові пільги для суб'єктів підприємницької діяльності, зареєстрованих у СЕЗ, ТПР та технологічних парках;

– скасувати пільги зі сплати ПДВ, податку на прибуток, плати за землю, ввізного мита для галузей літако-, автомобілебудування, космічного машинобудування, виробництва бронетехніки тощо; пільги для суб'єктів, зареєстрованих на територіях, забруднених внаслідок аварії на ЧАЕС;

– збільшити ставки акцизного збору на низку підакцизних товарів, вартість ліцензій на виробництво спирту, алкогольних та тютюнових виробів, патентів на здійснення валютних операцій, платежі за користування надрами та рентні платежі тощо;

– звузити сферу застосування єдиного податку тощо.

5. Міжбюджетні трансферти (офіційні трансферти з державного бюджету в середньому складають 40–60% доходів

місцевих бюджетів, а місцеві податки і збори всього 3–5%. Введення податку на нерухомість, який повністю буде залишатися на місцевому рівні та надання більшої фінансової автономії територіям дасть змогу заощадити значну суму коштів державного бюджету).

6. Капітальні витрати (на сьогодні капітальні видатки нагадують здебільшого субсидювання підприємств, а не інвестування державою в основний капітал. Так, у 2009 році на капітальні витрати було спрямовано 16,5 млрд. грн.) [10].

Щодо збільшення дохідної частини державного бюджету, то тут можливі застосування таких інструментів:

1. Розширення бази оподаткування та покращення податкового адміністрування [3]:

– планове введення податку на нерухоме майно;

– реформування спрощеної системи оподаткування, щоб вона включала лише дійсно малі підприємства;

– продовжити розробку бази оподаткування небанківського фінансового сектору;

– покращити оподаткування добувних галузей (в тому числі у газовому секторі, щоб привабити приватні інвестиції);

– удосконалення справляння податку з доходів фізичних осіб;

– уніфікувати кілька ставок внесків до соціальних фондів в єдину ставку;

– гармонізувати бухгалтерський та податковий облік тощо.

2. Сеньйораж (уряд може здійснювати фінансування додаткових витрат за рахунок емісії грошей, але можливості генерувати доходи сеньйоражу, не викликаючи інфляції вельми обмежені).

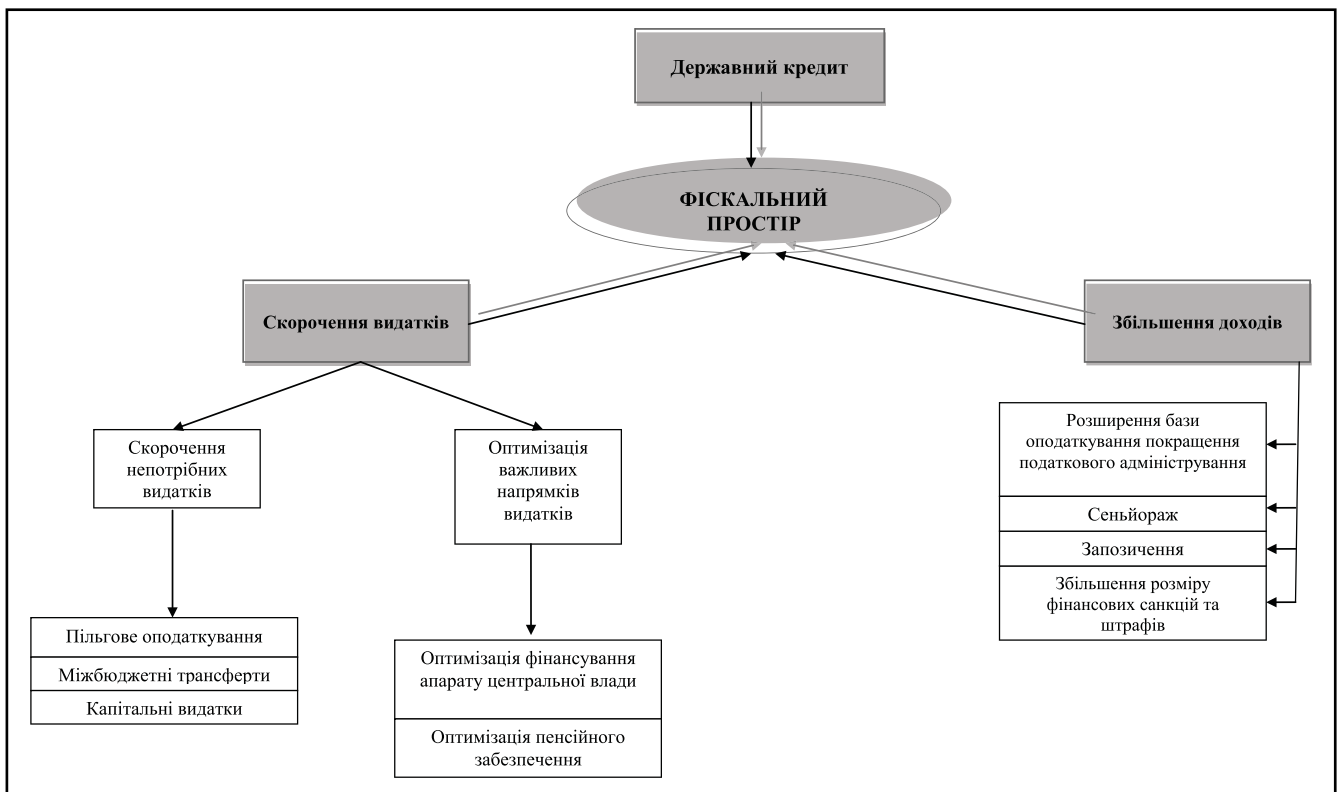

Рисунок 3. Органічна будова фіскального простору*

* Складено автором.

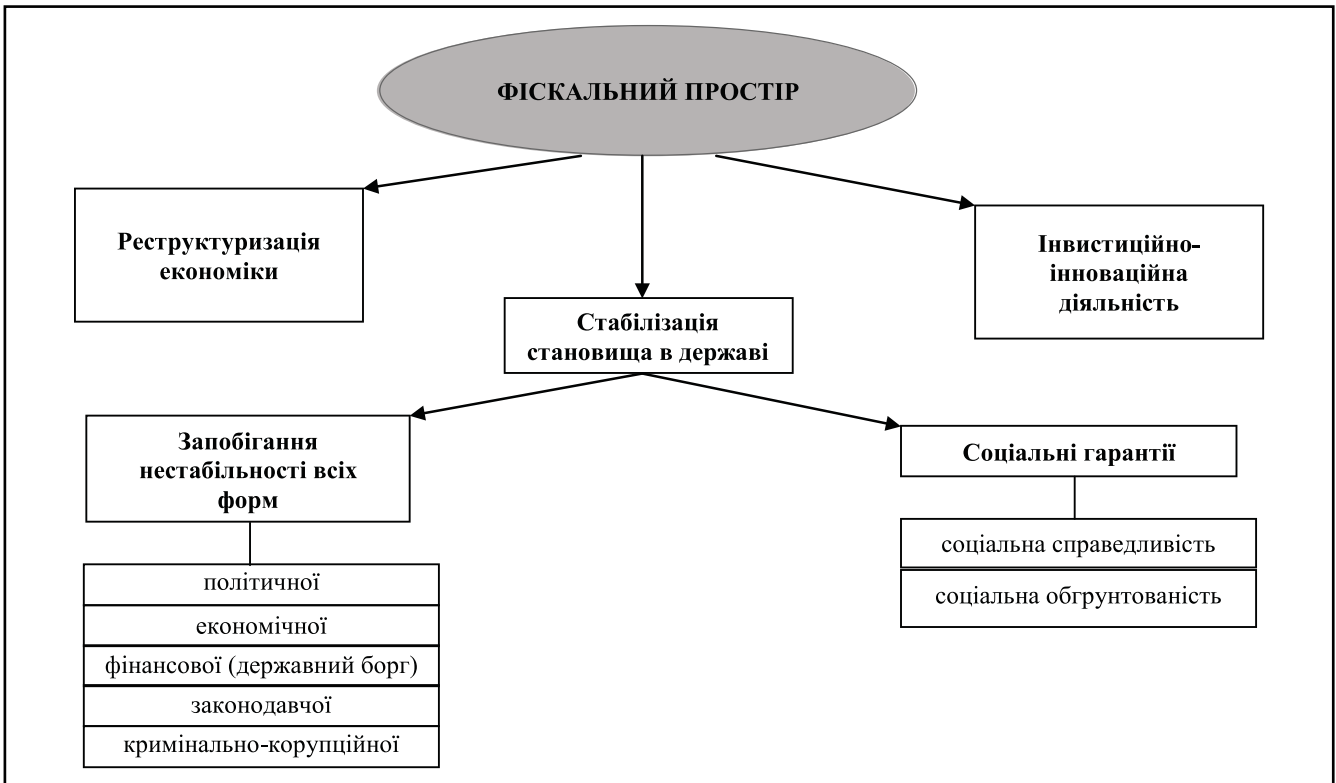

Рисунок 4. Напрями використання фіскального простору*

* Складено автором.

3. Запозичення (уряд також може фінансувати більш високий рівень державних витрат за рахунок запозичень з внутрішніх та зовнішніх джерел. Однак виникає загроза з точки зору утворення в майбутньому значних ускладнень щодо обслуговування боргу).

4. Збільшення розміру фінансових санкцій та штрафів.

Впорядкування цих процесів та більш ретельне їх урахування в загальному бюджетному процесі сприятиме підвищенню ефективності використання утворених коштів (рис. 4).

Описана вище фіскальна модель довела свою неприйнятність і фіскальна реформа стала найбільш нагальним пріоритетом. Відсутність фіскального простору для державних капіталовкладень перешкоджає відновленню і можливостям створення робочих місць. У середньостроковій перспективі відсутність фіскальної реформи може поставити під загрозу сталість боргу, утримувати витрати за запозичення на високому рівні та залишити малий фіскальний простір для відставання державних капіталовкладень, необхідних для підтримки зростання приватного сектору, особливо експорту.

Тож, забезпечення сталого зростання вимагає створення більш сприятливого інвестиційного клімату та здійснення глибших реформ фіскального й державного секторів. Водночас дані фіскальні реформи повинні бути спрямовані на виконання таких завдань [6]:

- створення фіскального простору для державних інвестицій з тим, щоб інфраструктура могла стабільно підтримувати зростання приватного сектору (особливо стосовно експорту);

- поступове зменшення ролі державного сектору в економіці, що відповідно дасть змогу розширити роль приватного сектору;

- підвищення ефективності і якості надання послуг населенню України;

- забезпечення стабільності державних фінансів і соціального страхування.

Висновки

Досліджено, що фіскальний простір – це вивільнена шляхом зменшення видатків або збільшення надходжень частина державних фінансів, якою уряд може скористатися для інноваційно-реформаційної діяльності. Для його створення існує декілька джерел:

- 1) забезпечити шляхом здійснення податкової політики у напрямку розширення податкової бази, поліпшення дисципліни виконання податкового законодавства та використання інших політичних важелів для збільшення обсягу податкових надходжень;

- 2) створити шляхом перерозподілу державних видатків (тобто за рахунок спрямування коштів на більш нагальні потреби) та припинення (чи скорочення) неефективних витрат. Такий простір можна отримати шляхом запозичення коштів (державного боргу) або просто завдяки ефективнішому використанню донорської підтримки;

- 3) фіскальний простір також можуть створювати надходження від приватизації, оскільки вони є одним із джерел надходження фінансів тощо.

Література

1. Опарін В.М. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації / Опарін В.М., Шумська С.С. – К.: Фенікс, 2008. – 77–98 с.

2. Фінансово-податкове регулювання економіки та його вплив на динаміку економічного зростання (УДК 338.23:336.74) [Електронний ресурс] / І.С. Віндіктова, Т.А. Піхняк, Б.І. Кабаці // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.11. – С. 101–107 – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntlu/20_11/101_Win.pdf

3. Податкове планування та прогнозування в системі податково-бюджетного регулювання (УДК 519.866) [Електронний ресурс] / Башуцька О.С. // Наука й економіка – 2010 – Вип. 1 (17) – С. 7–10 – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2010_1/007-010.pdf

4. Створення фінансового простору для економічного зростання. Огляд державних фінансів України [Електронний ресурс] / Звіт №36671 – UA – 2006 – С. 223. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/INTUKRAINE/Resources/328335-1158937917927/pfr1_ukr.pdf

5. Вдосконалення міжбюджетних відносин і стратегії державних видатків у сферах охорони здоров'я та освіти: вибрані питання

[Електронний ресурс] / Звіт № 42450–UA–2007. – С. 188 – Режим доступу: www.logincee.org/file/13739/library

6. Стратегічний вибір щодо прискорення та підтримки зростання [Електронний ресурс] / Звіт №55895–UA–2010. – С. 137 – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/UKRAINE-EXTN/Resources/UA_CEM_UKR_complete.pdf

7. Fiscal Space [Electronic resource] / Jonathan D. Ostry, Atish R. Ghosh, Jun I. Kim, Mahvash S. Qureshi – 2010. – P. 25 – Access mode: www.imf.org/external/pubs/ft/spn/2010/spn1011.pdf

8. «Fiscal Space for Public Investment (FSPI): Toward a Human Development Approach, UNDP [Electronic resource] / Roy R., A. Heuty, E. Letouze. – 2006. – P. 35 – Access mode: <http://www.g24.org/rroy0906.pdf>

9. Fiscal Policy for Growth & Development (FPGD): An Interim Report [Electronic resource] / World Bank, Development Committee – 2006. – P. 47 – Access mode: <http://siteresources.worldbank.org/DEVCOMMIT/Documentation/20890698/DC2006-0003%28E%29-FiscalPolicy.pdf>

10. www.minfin.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

11. www.news.finance.ua – Аналітичний портал.

12. www.taxpayers.org.ua – Асоціація платників податків України.

Ю.М.ВОЛОШИН,
здобувач, НДЕІ

Стратегічні напрями розвитку партнерства України з міжнародними фінансовими організаціями

У статті запропоновано огляд стратегії співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) на середньострокову перспективу, в рамках якої виявлено поточні проблеми взаємодії України і МФО, обґрунтовано мету і завдання співробітництва, визначено пріоритетні напрями співробітництва, розкрито фінансові важелі та інструменти досягнення цілей, а також оцінено результати реалізації визначених заходів.

Ключові слова: стратегії співробітництва, партнерство, міжнародні фінансові організації, пріоритетні напрями співробітництва, фінансові важелі.

В статье предложен обзор стратегии сотрудничества с международными финансовыми организациями (МФО) на среднесрочную перспективу, в рамках которой выявлены текущие проблемы взаимодействия Украины и МФО, обоснованы цели и задачи сотрудничества, определены приоритетные направления сотрудничества, раскрыты финансовые рычаги и инструменты достижения целей, а также оценены результаты реализации определенных мероприятий.

Ключевые слова: стратегии сотрудничества, партнерство, международные финансовые организации,

приоритетные направления сотрудничества, финансовые рычаги.

Strategy of cooperation with international financial organizations (IFI) for medium-term period is proposed in the article. Authors reveal the current problems of interactions between Ukraine and IFIs, define the goals and tasks of cooperation, elaborate the beneficial directions of cooperation, propose the levers and instruments for attainment of specified goals, as well as assess the results of strategy implementation.

Постановка проблеми. Взаємодія України Міжнародним валютним фондом, Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Багатостороннім агентством по гарантіях інвестицій, Міжнародною фінансовою корпорацією, Міжнародною асоціацією розвитку, Європейським банком реконструкції та розвитку та Європейським інвестиційним банком дозволяє підвищити ефективність участі України в міжнародних валютно-фінансових відносинах і використати найкращий світовий досвід при реформуванні ключових секторів економіки і соціальної сфери (енергетики, житлово-комунального господарства, пенсійної системи, фондового ринку, реструктуризації банківської системи, ін.).